

Fortsatt utveckling av projektet
FarstaSteget - en boendetrappa
Från hemlöshet till en egen bostad

Att ge stöd till hemlösa så att de kan komma närmare målet med en egen bostad, förutsätter en helhetssyn, ett långsiktigt perspektiv och en stor portion tålamod. Det tar tid och kräver förståelse för vilket stöd och vilka resurser som kan förändra en situation som är mycket komplex och ofta mycket djupt inrotad.

UTVÄRDERING

Årets enkätundersökning visade att verksamheten får ett positivt omdöme från de boende. (Se punkt 10,, längst bak i redovisningen)

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och nuläge	3
1.1	Beskrivning av projektet.....	3
1.2	Nulägesbeskrivning.....	4
1.3	Alternativ till projektiden.....	5
2.	Nyttan/effekten av projektet	5
2.1	Intern effektivisering.....	5
2.2	Nollalternativ	6
3.	Omfattning på projektet och benchmarking.....	6
3.1	Omfattning.....	6
3.2	Benchmarking.....	7
4.	Förutsättningar för att lyckas med projektet och nå avsedd nytta	7
5.	Kostnader och finansiering.....	7
5.1	Projektets kostnader.....	8
6.	Resursbehov	8
7.	Risker	8
8.	Uppföljning	9

I. BAKGRUND OCH NULÄGE

I.1 Beskrivning av projektet

Antalet hemlösa inom Farsta stadsdelsområde är stort. Samtidigt som många får hjälp med boendet, fortsätter nya hemlösa att tillkomma, genom vräkningar, inflyttningar som inneboende, tillfälliga andrahandsboenden, etc. Det totala antalet kontakter med vuxenheten har ökat. Bland de nya finns yngre med missbruk. Många av dessa har problem med boendet. Det behövs nya boendeinsatser anpassade till dem.

Projektet FarstaSteget - en boendetrappa utvecklas bra utifrån vad som förväntats. Efterfrågan medför att alla lägenheter hela tiden utnyttjas fullt ut. Syftet med projektet är att minska hemlösheten och att ersätta institutionsboende med boende i ett hemmaplansboende som kan leda till ett eget boende.

Det långsiktiga målet med ett eget boende kan bara nås av den som klarar av att genomgå ett antal mindre steg. Socialtjänstens möjlighet att bidra till att bryta situationen som hemlöshet bygger på om ett genomtänkt, effektivt och långsiktigt stöd kan ges. Farstas modell innebär ett erbjudande om att få pröva ett boende med endast kort period av nykterhet. Det medför en ökad motivation genom att situationen börjar förändras. Att förändra situationen för en hemlös är att bryta med upplevd hopplöshet. Bara om en faktisk möjlighet att komma vidare blir både synlig och trovärdig, ökar hoppet om att förändringen är möjlig. Modellen bygger på förankring i närområdet och tar tillvara de hemlösas egen vilja och möjlighet till omtanke och respekt genom att man ofta känner varandra.

Förvaltningens modell för boendeinsatser till hemlösa utvecklas successivt genom de erfarenheter som görs. Framför allt behövs en utveckling av de samverkande stödinsatser som kan bidra till att ett steg i rätt riktning verkligen tas. Den som försöker komma ifrån sin hemlöshet halkar lätt tillbaka i beteenden som motverkar målsättningen. Det behövs då ett fungerande stöd som kan fånga upp personen och återställa motivationen att försöka lösa sin boendesituation.

För att få ökad kontakt med målgruppen startades i projektform en dagverksamhet för hemlösa och missbrukare. Dagverksamheten Porten blev en första fas i utvecklingen av Farstas modell för att motverka hemlöshet. Verksamheten som nu är inarbetad, bygger på öppenhet och ett tolerant förhållningssätt kombinerat med omtanke och respekt för varandra. Verksamheten har inneburit ökad trygghet för besökarna och medfört att missbruket för många har kunnat minska. Kontakterna på Porten ingår som en del av rekryteringen till nästa fas i förvaltningens modell, FarstaSteget, ett trappstegsboende.

Ett trappstegsboende har flera steg med olika kravnivå. Det måste vara flexibelt med möjlighet att gå både uppåt och nedåt i trappan. Det måste kompletteras med andra insatser för att både förändra och stabilisera hela livssituationen.

Farstas trappstegsboende FarstaSteget är planerat som ett utvecklingsprojekt. Projektet bedöms behöva utvecklas under flera år. Tid bedöms behövas med tanke på svårigheterna att nå och motivera målgruppen och att få till stånd en hållbar modell som kan lyckas med förändring trots målgruppens mycket komplexa problemsituation.

Metoden utvecklas successivt. Den behöver kompletteras efter gjorda erfarenheter, genom att nya anpassade stödinsatser tillförs utifrån individuella förutsättningar och behov. Rätt stödinsatser ökar möjligheten att komma vidare i boendetrappan.

I.2 Nulägesbeskrivning

Verksamheten FarstaSteget är en hemtagningsmodell som innebär ett alternativ till institutionsboende. "Bostad först" är en idé som nu provas av staden. Förutsättningen att efter flera misslyckanden, helt på egen hand klara ett eget boende, är dock att andra problem som kan äventyra boendet är tillräckligt lösta. Det behövs ofta mycket stöd under en tid. Boendeverksamheten FarstaSteget ger denna möjlighet. Efter endast en mycket kort period av nykterhet ges tillgång till ett brett stöd i ett trappstegsboende och därefter i försökslägenhet, som kan leda till ett eget boende. Stöd ges bland annat till sysselsättning, till att sköta och sanera ekonomin och till social gemenskap. I en så kallad boskola får de boende lära sig att klara allt som krävs i en egen bostad. Förutsättningen för att trappstegsboendet får en genomströmning, är att tillräckligt med försökslägenheter kan fås. En särskild administratör behövs.

Vid en ny utvärdering av FarstaSteget genom intervjuer och enkäter, framkommer att de boende ser mycket positivt på verksamheten, bemötandet och det stöd som ges.

Remitteringen av nya boende utgår från ett relativt generöst synsätt. Risk för oroligheter måste dock förebyggas. Nära kontakt med den utredande socialsekreteraren behövs. Med en gemensam bedömning av när och hur toleransen mot droger och spring ska begränsas, kan en gemensam strategi för att agera snabbt utarbetas.

Ett fungerande boende förutsätter kompletterande stödinsatser. Sysselsättning är viktigt för att befästa utvecklingen mot en mer ordnad vardag. För varje boende behövs anpassad sysselsättning. Exempel på sysselsättningar som används är: Köksarbete i Café FarstaSteget, städning i dagverksamheten Porten, Farsta Arbetslag, Farsta miljöarbetslag, CRA:s sysselsättning, köksarbete på servicehuset Edö, Äldreboendet Postiljonen, EMMA-verksamheten, Möjligheternas Hus, Nobba Brass och Nubbe, köksarbete Krinolin, Frälsningsarmén, Fontänhuset Sköndal, Fountain House Södermalm, Mariedalslänkarna, Myrorna i Skärholmen och skogsarbete i Årsta.

Stöd för att sysselsättningen ska bli av behöver ges, bl a väckning på morgonen för att komma iväg, vilket också gäller vårdkontakter och möten med andra stödkontakter. De boende som har en psykisk problematik där medicinering är nödvändig, behöver kontinuerligt stöd och tillsyn. Fungerande rutiner för alkotest och urinprovstagnation finns.

För en del av de boende behövs behandling i öppenvård. För den som tar ett återfall behövs särskild återfallsbehandling. Möjligheterna att inom Farsta egen öppenvård erbjuda en mer skräddarsydd korttidsbehandling är ett utvecklingssteg som planeras.

Utveckling av boskolan

I vardagen behövs också andra stödjande aktiviteter. Deltagandet i den sk boskolan ger en strukturerad möjlighet att inhämta allt det som den tidigare livsföringen saknat. Grundläggande kunskaper behövs när det gäller matlagning, städning, tvätt, etc, vilket är ovant för många av de som nyligen flyttat in. En särskild bostödjare i boskolan medför att de boende också genast kan få råd och klara besked om de till synes vardagliga frågor som kan få förändringen av livsstil att haka upp sig. Även mer komplicerade frågeställningar kring t ex vardagsjuridik och hushållsekonomi kan benas upp. En rutin för stödjande lägenhetskontroll finns. Samtidigt som det är en kontroll innebär det tillfällen till kontakt och uppdagande av dolda problem. Övrigt som erbjuds är matlagningsgrupp, fredagsfika, gemensam frukost på tisdagar, etc. Till husmöten inbjuds gäster som berättar om andra verksamheter som kan vara till gagn, vilket gör husmötena mer välbesökta. Tillsammans med en boendestödjare genomförs långa stärkande promenader.

När den boende flyttat upp till AndraSteget behövs förberedelser för steget därefter, att flytta till försökslägenhet. En avgörande fråga är att hyresskulder måste börja regleras innan en försökslägenhet blir aktuell. Inom FarstaSteget har goda erfarenheter uppnåtts av att ett bra rådgivningsstöd kan få igång en avbetalning.

Förvaltningen har ett systematiskt förebyggande arbete mot vräkningar, bl a genom samarbete med hyresvärdarna. En stor andel av pågående vräkningsprocesser har kunnat hejdas efter förvaltningens medverkan. Vräkningar verkställs ändå. Det gäller ofta ensamstående män med både missbruk och psykiska svårigheter. De vräks efter både störningsanmärkningar och hyresskulder. För att ytterligare kunna motverka vräkningarna behövs därför ett utvecklat boendestöd. Denna insats kan kombineras med FarstaStegets boendestöd.

1.3 Alternativ till projektidén

Alternativa lösningar är svårt att se. Möjligen att omfattningen blir större. Fler boenden med inriktning på särskilda målgrupper, t ex yngre med missbruk, skulle behövas.

2. NYTTAN/EFFEKTEN AV PROJEKTET

Den stora nyttan är att ge hemlösa ett bättre boendeanternativ. Kommentarer som ”att det viktigaste är att kunna stänga sin *egen* dörr” eller ”att få tillgång till ett provboende vore *grymt bra*” är exempel på målgruppens egen utvärdering.

Projektet är en effektivisering genom att flera insatser samverkar. En flexibel användning av personal ger ökad nytta utifrån kostnaderna. Mycket god samverkan, bl a med beroendemottagningen, Hotellhem och Söderledskyrkans verksamhet Kornet ger en samlad nytta till de hemlösa, samtidigt som kostnaderna minskas. Exempelvis minskas hyreskostnaderna för caféet genom att Hotellhems övriga gäster kan äta där. Ett annat exempel är att kyrkan lånade ut lokaler till Porten (under ombyggnad) – mot att Portens personal deltog i verksamheten i kyrkan. De vunna positiva erfarenheterna av utvecklingen av denna lokala hemtagningsmodell kan vara en förebild för att ge fler hemlösa ett bättre alternativ.

2.1 Intern effektivisering

En viktig del som skapar effektivitet i projektet är att personalen är flexibel och har rätt kompetens. Exempel på användbar kompetens är sjukgymnastik, MI, behandling,

arbetsledning i sysselsättning, etc. Personalen arbetar över gränserna i de olika ingående verksamheterna FarstaSteget, dagverksamheten Porten och boendestödet. Den interna samverkan innebär ett samutnyttjande av resurserna.

Varje hemtagning från institution medför en betydligt minskad kostnad. Förvaltningens årliga kostnader för boenden är ca 12,0 mnkr. En månad på inackorderingshem kostar för varje person mer än 20 tkr. I egen regi blir kostnaden långt mindre än hälften.

Nyttan uppstår framför allt för de hemlösa som får en reell möjlighet till en bättre boendesituation. Inom vuxenheten minskar kostnaderna för boende. Nyttan är också att visa att en lokalt förankrad, sammansatt modell byggd på trygghet och gemenskap kan vara effektiv.

2.2 Nollalternativ

Konsekvenser om projektet inte genomförs:

Ökat beroende av institutionsboende, sämre villkor för de hemlösa och högre kostnader för förvaltningen och staden. Fler insatser enligt tak-över-huvudet-garantin kommer att behövas, dvs återgång till meningslösa, upprepade akutinsatser på härbärgen och inackorderingshem som bidrar till uppgivenhet och destruktiv utveckling.

3. OMFATTNING PÅ PROJEKTET OCH BENCHMARKING

3.1 Omfattning

FarstaSteget har tillgång till 29 lägenheter för boende inom FörstaSteget och AndraSteget. Antalet försökslägenheter blir fler. För att administrera det behövs personal som administrerar och följer upp. Boendestödet till dem som flyttat till försökslägenhet behöver förstärkas. En ökad tillströmning till dagverksamheten Porten medför att öppethållande och bemanningen där behöver ses över. Den personal som anställs får ett flexibelt uppdrag som innebär medverkan inom såväl FarstaSteget, Porten som boendestödet.

Det externa boendestödet till dem som har fått en försöks- eller träningslägenhet eller har en egen lägenhet men riskerar att bli hemlösa har visat sig vara en viktig del i det förebyggande arbetet. Detta stöd kan utföras av personalen i kombination med FarstaStegets boendestöd, men behöver förstärkas. *(Se kostnader)*

Ytterligare ett inslag i kedjan av insatser är att förvaltningens CRA-behandling samarbetar med Jobbtorg Resurs. De som genomgår behandlingen deltar i en Jobbklubb. Dessa deltagare visar sig passa väl in när det gäller de insatser som Jobbtorg Resurs kan erbjuda.

Kamratföreningen Bästa svängen – Hökarängen

Ett nytt inslag är samarbete mellan öppna behandlingens Jobbklubb och kamratföreningen Bästa svängen – Hökarängen. De gemensamma personerna i målgruppen och det gemensamma syftet att ersätta tidigare liv med missbruk med meningsfull sysselsättning skapar en självklar grund för samarbetet.

En viktig del i utslussningen till försökslägenhet är att tillräckligt boendestöd ges, framför allt under det första året. Personal från AndraSteget behåller stödkontakten under försöksboendetiden. För att modellen ska fungera behövs ett flöde så att de som går vidare lämnar plats för fler i andra änden av trappan. Det behövs därför en utökning av verksamheten med försökslägenheter.

Varför just denna modell gör nytta tror vi beror på att den strävar efter ett realistiskt arbetssätt och är förankrad i beprövade erfarenheter som säger att det måste vara ett tålmodigt, långsiktigt arbete. Stödet måste alltid kompletteras. Modellen måste utvecklas successivt utifrån de vunna erfarenheterna.

3.2 Benchmarking

Ingående insatser i modellen har prövats på många håll. Studiebesök har gjorts inför de båda projekten Porten och FarstaSteget.

4. FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT LYCKAS MED PROJEKTET OCH NÅ AVSEDD NYTTA

- *Projekresultatet används/tillämpas i verksamheten på det sätt som krävs för att det skall ge avsedd effekt.*

Det stora behovet av att förbättra situationen för de hemlösa är i sig en mycket stark drivkraft att resultat måste uppnås. Andra alternativ ses inte som tänkbara. Många hemlösa befinner sig i en negativ utveckling som måste hejdas.

- *Ansvar för projekresultatet efter avslutat projekt. Rutiner för hur projekresultatet skall förvaltas och följas upp efter avslutat projekt.*

Ansvar ligger hos enhetschef och biträdande enhetschef (projektledare) i vuxenenheten som ser till att modellen förankras i hela vuxenenheten. Projektets arbetssätt övergår i ordinarie verksamhet. Med väl inarbetad fungerande hemtagning frigörs medel som annars skulle ha gått till dyra institutionsboenden.

- *Vilka är övriga förutsättningar för att projektet verkligen skall lyckas och skapa avsedd verksamhetsnytta?*

Det måste skapas ett flöde, så att de som kommer in i boendetrappan kommer vidare. Till steg tre behövs försökslägenheter och boendestöd i tillräcklig omfattning.

Det är viktigt att behålla personal som visat sig kunna tillämpa arbetssättet på ett för målgruppen riktigt sätt, med behållande av uppbyggda goda relationer och kontinuitet.

5. EVIDENSBASERADE MODELLER

Insatsernas bidrag till utveckling av evidensbaserade modeller.

Insatser som utgör delar av modellen har utvärderats med mycket positivt utfall.

En fortsatt utveckling kommer att utvärderas med syftet att visa modellens styrka – att som tidigare redovisats, tillräckligt med olika nödvändiga och prövade ingående delar finns med. Grunden är förhållningssättet och förståelsen för hur motivationen och den egna drivkraften kan utvecklas då en förändring har kommit igång. CRA-metoden som är en av de ingående insatserna, är liksom Porten utvärderad och har visat sig ha stark evidens för ett bra resultat. Det förhållningssätt som ingår, med positiv förstärkning, kan överföras även till de övriga insatserna.

Samtliga i personalen har utbildning i MI (Motivational Interviewing) en metod som är utvärderad och som bidrar till ett bra förhållningssätt. Ett flexibelt användande av CRA-behandlingen har utarbetats. Bl a erbjuds en individanpassad kortare behandling.

Modellen visar sig fungera genom att personer som betraktats som ”kroniker” kunnat gå igenom hela boendetrappan och kunnat få ett boende med eget kontrakt.

Den beprövade erfarenheten är det som avgör vad som är användbart.

6. KOSTNADER OCH FINANSIERING

6.1 Projektets kostnader

Projektets totala externa budget beräknas omfatta minst 2 100 000 SEK.

Budgeten fördelar sig enligt följande:

- Kostnad för särskild personal i projektet, 4 tjänster: 1 860 000 SEK
- Kostnad för utbildning och handledning: 150 000 SEK
- Kostnader för IT 40 000 SEK
- Övriga kostnader (sysselsättning, café, dagverksamhet) : 50 000 SEK

Resursbehov

Ungefärligt behov av förstärkta resurser utöver de nuvarande, som minst behövs för att kunna genomföra projektet.

Nedan redovisas troligt resursbehov för att projektet ska kunna leverera specificerad nytta:

	Roll/Ansvar	Antal tim/ vecka	Period
2,0 tjänster	<i>Behandlingsassistent/boendestöd</i>	80	Aug 12 – jul 13
0,5 tjänst	<i>Bostödjare i boskolan</i>	20	Aug 12 – jul 13
0,5 tjänst	<i>Boendestöd i externa lägenheter</i>	20	Aug 12 – jul 13
1,0 tjänst	<i>Utveckla försökslägenhetsverksamhet</i>	40	Aug 12 – jul 13

6. RISKER

Nedan beskrivs de största riskerna för att de avsedda nyttoeffekterna inte skall kunna nås samt förslag till möjliga åtgärder.

Kommentar: De angivna riskerna ses dock inte som alltför stora.

Risker	Åtgärder
Att kompetent flexibel personal inte är kvar	Tydliga villkor, noggrann rekrytering
För långsamt flöde – t ex stopp vid övergång från AndraSteget till steg 3. För få försökslägenheter.	Förstärkning av försökslägenhetsverksamheten. Utökning av antalet lägenheter inom FarstaSteget.

7. UPPFÖLJNING

1. Statistik

Hemlösheten och insatserna mot den följs kontinuerligt upp i statistik.

2. Uppföljning

Uppföljningen görs bland annat genom intervjuer, där respektive kontaktperson går igenom ett antal intervjufrågor med varje boende. Intervjufrågorna tar upp fysisk hälsa, psykisk hälsa, sysselsättning, sociala kontakter och nykterhet/drogfrihet. De varande får ge en bedömning på en skala från -5 till +5. Intervjuerna visar att stödet i verksamheten ger ett positivt resultat

10. UTVÄRDERING

Årets utvärdering av verksamheten gjordes genom en enkät där de svarande kunde vara anonyma. Utvärderingen visade ett gott resultat.

Enkät svar:

Stöd i boendet:	87% är nöjda med det stöd som ges. 47% är <i>mycket</i> nöjda.
Bemötande:	93% är nöjda, varav 60% är <i>mycket</i> nöjda.
Trivsel:	93% tycker att det går att trivas och anpassa sig. 40% trivs <i>mycket</i> bra.
Motivation:	100% är motiverade till att förändra sin boendesituation, varav 67% är <i>mycket</i> motiverade och angelägna.
Framtidstro:	67% tror att det med denna stödinsats går att få en bostad. 40% är <i>mycket</i> hoppfulla. 27% är tveksamma.

Möjlighet gav också att lämna öppna kommentarer:

53% neutrala.	<i>Jag vill vara självständig. Behöver inget stöd.</i>
27% mycket positiva.	<i>Perfekt för mig! Jag får tusen procent uppställning.</i>
20% negativa.	<i>Jag tycker att ingenting händer. Saknar information.</i>